

Meristrategiapuitedirektiivi on ryhdistänyt Itämeren suojelua

Maria Laamanen

Sain vuonna 2006 tehdä töitä Euroopan merikysymysten ytimessä, kun Suomi EU:n puheenjohtajana veti jäsenmaiden välisiä neuvotteluita puitedirektiivistä, jolla Euroopan merien tila kohennettaisiin vuoteen 2020 mennessä. Toimin silloin Suomen pääasiantuntijana ja pidin tiivistä yhteyttä toisiin jäsenmaihiin. Nyt, kun direktiivin ensimmäinen toimeenpanokausi lähestyy loppuaan, voidaan pohtia kuinka direktiivi on muuttanut maailmaa.

Eräs tärkeistä kysymyksistä neuvotteluissa oli se, kuinka Euroopan merialueiden erilaisuus huomioitaisiin ja yhteistyö merialueilla järjestettäisiin. Itämerellä valtioiden välisellä aktiivisella yhteistyöllä oli pitkät perinteet, olivathan valtiot toimineet yhdessä pelkästään HELCOMissa jo neljä vuosikymmentä. Useat HELCOMin EU-jäsenmaat tekivät varhaisessa vaiheessa selväksi, että haluavat sovittaa yhteen HELCOM-työn ja direktiivin täytäntöönpanon. Venäjä puolestaan ilmaisi, että se ei toimeenpane EU-lainsäädäntöä. Meristrategiadirektiivin kanssa olimme kuitenkin tosipaikan edessä: joko keksisimme tavan toteuttaa direktiiviä HELCOMin kautta tai HELCOM kävisi pitkälti virattomaksi.

Vuonna 2007 HELCOMissa hyväksytty toimintaohjelma Baltic Sea Action Plan toi Itämeren suojeluun piristysruiskeen ja samalla myös sopivan alustan direktiivin toteuttamiseen. Toimintaohjelma, jota oli neuvoteltu rinnan direktiivin kanssa, oli sen kanssa yhteensopiva, vaikka ei kaikkia osa-alueita kattanutkaan. Myös Venäjä sitoutui sen toimeenpanoon. Harmillisesti direktiivin ja toimenpideohjelman hyvän tilan tavoitevuodet, 2020 ja 2021, päätyivät toisistaan poikkeaviksi, koska Euroopan Parlamentti vaati direktiivin alkuperäisen aikataulun kiristämistä yhdellä vuodella.

Koska direktiivi jätti varsin paljon kysymyksiä täsmennettäväksi merialuekohtaisesti, se käynnisti runsaasti uutta tutkimusta. Suomessa direktiivin toimeenpanotyö on vahvistanut erityisesti meriympäristöön liittyvää Itämeren suojelun hyötyihin, kustannuksiin ja vaikuttavuuteen liittyvää tutkimusta. Direktiivin myötä HELCOM panosti voimakkaasti yhteisten tilanarviointien ja indikaattoreiden kehittämiseen sekä valtioiden välisen meriympäristön seurantaverkoston ja -yhteistyön vahvistamiseen. Vuonna 2013 se perusti myös uuden työryhmän, jonka yksi tärkeä tehtävä on meristrategiadirektiivin toimeenpanon Itämeren alueen koordinaatio.

Jos me kuvittelimme Itämerellä olevamme kovin hyviä yhteistyössämme, komission vuonna 2014 julkaisema arvio yhteistyön laadusta kertoi muuta. Vaikka olimme HELCOMissa laatineet runsaasti

käyttökelpoista materiaalia, useat jäsenmaat eivät lopulta olleet hyödyntäneet materiaalia raportoidessaan komissiolle direktiivin ensimmäisen vaiheen toimeenpanosta vuonna 2012. Viimeistään komission antama palaute ja sen seurauksena vuoden 2014 aikana laadittu aiempaa tiiviimpää yhteistyötä koskeva tiekartta on sitouttanut viimeisetkin sivustakatsoneet jäsenvaltiot yhteistyöhön HELCOMissa.

Vuoden 2015 aikana jäsenvaltiot laativat direktiivin mukaiset toimenpideohjelmat. Niiden on määrä sisältää toimenpiteitä, joilla meriympäristön hyvä tila olisi mahdollista saavuttaa vuoteen 2020 mennessä. Suomessa olemme analysoineet tarkasti olemassa olevia toimenpiteitä ja päätyneet ehdottamaan 35 lisätoimenpidettä. Työn myötä on käynyt selväksi, että meillä on monia olemassa olevia Itämeren suojelua edistäviä ohjelmia ja strategioita, joiden toimeenpanossa on parantamisen varaa. Onkin tärkeintä huolehtia siitä, että nuo jo sovitut toimenpiteet toteutetaan – tässä järviin ja jokiin kohdistuvat vesienhoitosuunnitelmat ovat avainasemassa. Siitä huolimatta me tuskin saavutamme meren hyvää tilaa vielä vuonna 2020, koska kaikkia toimenpiteitä ei ole mahdollista toteuttaa nopealla aikataululla ja meri vastaa toimenpiteisiin osin viiveellä. Myönteistä kehitystä, joka on jo olemassa, on kuitenkin vahvistettava. Kuuleminen ja lausuntokierros Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaehdotuksesta alkoi 15.1.2015 ja jatkuu maaliskuun loppuun asti. Toivon, että mahdollisimman monella on intoa osallistua ja jättää näkemyksensä asiantuntijoiden laatimasta ehdotuksesta.

Paljon aikaa ja voimia on laitettu erilaisiin laskelmiin, arviointeihin, kokouksiin, koordinointiin ja suunnitteluun. Nyt on kuitenkin aika siirtyä suunnittelusta toimenpiteisiin ja sanoista tekoihin. Meristrategiadirektiivi on saanut aikaan entisestään tehostuneen yhteistyön Itämerellä. Suomessa se on vaikuttanut siihen, että merensuojelumme on aiempaa kattavampaa, tavoitteellisempaa ja järjestelmällisemmin organisoitua, sanalla sanoen ryhdikkäämpää. Direktiivin todellinen vaikutus meriympäristön tilaan nähdään kuitenkin vasta tulevana vuosina, kun toimenpideohjelmien vaikutusten pitäisi alkaa näkyä meren tilassa.

Maria Laamanen
neuvotteleva virkamies
Ympäristöministeriö

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).